

Vina a újma (škoda)

Václav Němec nepřipustně zužuje (redukuje) fenomén „viny“ na provinění vůči druhému člověku (druhým lidem), a říká dokonce že „mimo tento kontext vůbec nemá smyslu mluvit o vině“. To je právě dnes obzvlášť neudržitelné, protože se stále víc prosazuje myšlenka, že se člověk nesmí proviňovat ani vůči zvířatům a rostlinám, ba i hmyzu atd., vůbec vůči životnímu prostředí a biosféře. Je tím však vyloučena velmi závažná oblast provinilosti člověka vůči sobě samému (v povědomí hlouběji vnímavých lidí je odedávna přítomná myšlenka, že každým proviněním vůči druhým lidem se zároveň proviňuje člověk sám na sobě, že poškozuje a někdy přímo ničí možnost se stávat sám sebou, naplňovat své poslání, tj. že tak, jako může poškozovat a krást budoucnost druhým lidem, může poškozovat a ničit i budoucnost svou. A to už nechávám zcela stranou, že žádné vymezení nesmí vést k mylnému závěru, že takové provinění se může týkat jen jednotlivých, konkrétních lidí, jedinců; existuje také provinilost vůči společenství nejružnějších rozsahů (a opět nejen lidských – ve smyslu známé Kiplingovy formule „jsme jedné krve, ty i já“). Kupodivu jako by z cela zůstávala stranou biblická myšlenka, že viny otců mohou být vyhledávány ještě na synech, a to dokonce do dalších generací. Ostatně za zmínku stojí také myšlenka Anaximandrova (jejíž obdoby najdeme i v jiných kulturách), že již tím, že jsoucí vzniklo a nyní „jest“, se každé jsoucí proviňuje vůči všemu tomu, co nevzniklo a možná nevznikne, a proto musí splatit tuto vinu svým zánikem. Dnes by tato stará myšlenka mohla být aplikována nejen na všechna jsoucna vůbec, ale dokonce na celý náš Vesmír. Zajisté to jsou extrémní polohy, ale je třeba na ně pamatovat a vyjadřovat se tak, že je předem (tj. předsudečně a bez udaných zdůvodnění) vyloučíme, vytěsníme, zapřeme.

(Písek, 070407-2.)